

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ ДРУКАРСТВА

Кафедра суспільно-гуманітарних наук та фізичного виховання

Угрин Я.М.

« 26 » вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 01 ФІЛОСОФІЯ І НАУКОВЕ ПІЗНАННЯ

(код і назва навчальної дисципліни)

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

третій (освітньо-науковий)

(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

доктор філософії

(назва ступеня вищої освіти)

Галузь знань

18 Виробництво та технології

(шифр і назва)

спеціальність

186 Видавництво та поліграфія

(шифр і назва)

спеціалізація

вид дисципліни

обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

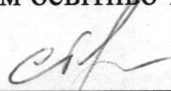
мова викладання

українська

Львів – 2022 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія і наукове пізнання»
для аспірантів
спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія»

Затверджена гарантом освітньо-професійної програми «Видавництво та поліграфія»

(підпис)

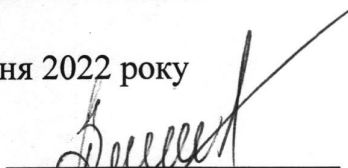
С. Ф. Гавенко
(ініціали та прізвище)

Розробник(и):
професор, д-р. філософ. наук, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук та фізичного виховання
Зачепа А. М.

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук та фізичного виховання

Протокол №1 від «01» вересня 2022 року

Завідувач кафедри СГН
(назва кафедри)

(підпис)

А. М. Зачепа
(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні Вченої Ради комісія ВНЗ

Протокол № 2/730 від «22» вересня 2022 року

**Структура програми навчальної дисципліни
Філософія і наукове пізнання**

**1. Опис предмета навчальної дисципліни
Філософія і наукове пізнання**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма</i>
Кількість кредитів - 6	Галузь знань – 18 – виробництво та технології	Нормативна дисципліна з циклу гуманітарної підготовки
Тижневих годин для денної форми навчання: 1 семестр, аудиторних - 2 год. самостійної роботи здобувача освіти – 4,5 год. 2 семестр, аудиторних 3 год., самостійної роботи здобувача освіти – 4,8 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Третій освітньо-науковий рівень	<i>Лекції</i> 41 год.
		<i>Практичні, семінарські</i> 41 год.
		<i>Самостійна робота</i> 98 год.
		Вид контролю: 1 семестр – залік 2 семестр - іспит

1. ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ

В умовах активного розвитку глобалізаційних процесів особливо актуальними постають питання формування та розвитку критичного, аналітичного та креативного мислення. Дисципліна «Філософія наукового пізнання» спрямована на процес розвитку пізнання, методологічних та науково-дослідницьких важелів у пізнанні соціального простору. Вивчення дисципліни сформує здатності застосування епістемних навиків у професійній діяльності, практичних здатностей використання методів наукового дослідження, здатностей логічно та системно розвивати комунікативні навички, утверджувати фундаментальні виміри та цінності людського буття.

Мета: формування логічно-впорядкованого наукового мислення у ствердженні світоглядних імперативів буття, методологічних проблем пізнання та наукової діяльності.

Завдання: розвинути здатність до аналітичного мислення щодо актуальних проблем філософії у сучасному просторі; сприяти засвоєнню засобів філософського аналізу проблем людського життя та розвитку науки; сформувати здатність виявляти, ставити та розв'язувати задачі дослідницького характеру в сфері видавництва та поліграфії; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; продемонструвати глибоку спорідненість парадигм філософського мислення, наукової та художньої творчості, сформувати здатність розв'язувати дослідницькі завдання інноваційного характеру у сфері видавництва та поліграфії із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Після закінчення цього курсу здобувачі повинні мати такі знання: знати основні етапи розвитку світової та української філософії, провідну проблематику цих етапів та особливості інтелектуальних побудов світоглядних знань; знати провідні проблеми сучасної філософії та орієнтуватись в їх змісті; вільно володіти науковою філософською термінологією, знати методологічні критерії побудови наукової картини світу.

Після закінчення цього курсу здобувачі освіти повинні мати такі вміння: вміти співставляти та аналізувати переваги та недоліки певних філософських позицій; вміти порівнювати частково наукові та філософські знання певних проблем; вміти опрацьовувати філософські тексти; вміти аналізувати проблеми сучасного життя із використанням філософських понять та категорій.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких *компетентностей*:

Загальні компетентності (ЗК)

- ✓ ЗК3. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері видавництва та поліграфії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
- ✓ ЗК4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу нових та складних ідей

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- ✓ СК2. Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід та враховувати нетехнічні аспекти при розв'язанні комплексних проблем видавництва та поліграфії під час проведення досліджень.
- ✓ СК6. Здатність здійснювати та організовувати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Результати вивчення даної навчальної дисципліни деталізують такі *програмні результати навчання (РН)*:

- ✓ РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері видавництва та поліграфії та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.
- ✓ РН7. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають змогу переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми видавництва та поліграфії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.
- ✓ РН10. Знати та розуміти структуру та функції загальнонаукової філософської концепції наукового світогляду, ролі науки, її впливу на суспільні процеси та розвиток сучасної цивілізації; розуміти необхідність постійного особистісного та професійного саморозвитку та вдосконалення підходів під час наукової, дослідницької, викладацької та інноваційної діяльності.

Перелік попередніх, супутніх і наступних навчальних дисциплін

Вивчення дисципліни є *супутнім* з такими дисциплінами: «Педагогічна майстерність», «Методи моделювання в наукових дослідженнях».

Основні положення навчальної дисципліни будуть корисними при вивченні дисципліни: «Методологія та організація науково-дослідницької діяльності»

Науково-методичні засади навчальної дисципліни полягають у поєднанні проблемного підходу до вивчення основних філософсько-світоглядних питань із самостійним опрацюванням студентами оригінальних філософських текстів, у широкому використанні різних форм активізації інтересів до пізнання (тести, проблемні завдання, вільні обговорення, проведення колоквіумів).

Тематичний план лекцій

Лекцій – 41 год.

№ з/ п	Теми лекцій та їх короткий зміст	к-ть год.
Змістовний модуль I.		
1	<p><i>Тема 1. Проблеми пізнання та істинності наукового знання в техногенній цивілізації</i></p> <p>Основи наукознавства. Традиційний і техногенний типи цивілізацій. Основні підходи до розуміння науки. Функції наукового знання та роль пізнання у світоформуванні. Гносеологічний оптимізм, скептицизм, агностицизм. Кореспондентна істина. Гносеологічний релятивізм прагматизму. Інструменталістська істина.</p> <p>Аналітична та феноменологічна інтерпретація наукового знання. основні концепції істини.</p> <p>Принципи, норми і критерії наукового знання. Основні принципи наукового пізнання.</p>	2
2	<p><i>Тема 2. Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу</i></p> <p>Епістемологія як наука, підходи до розуміння науки. Наука як узагальнення і опис фактів, отриманих в результаті ретельно проведених експериментів і цілеспрямованих спостережень. Наука як спосіб виявлення фундаментальних законів природи, пошук структурних зв'язків і системи, на відміну від простого опису. Наука — це систематичний спосіб узгодження нашого досвіду.</p> <p>Епістемологічність науки як її сутнісна характеристика. Комунікативно-дискурсивний характер сучасної науки.</p> <p>Класичні моделі обґрунтування — фундаменталізм і когерентизм. Емпіричний фундаменталізм. Дескриптивно-орієнтовані наукові дискурси. Еволюційний дискурс. «Натуралізована епістемологія». Дескриптивність нелінійного теоретичного знання.</p>	2
3	<p><i>Тема 3. Наукове пізнання в інформаційному суспільстві</i></p> <p>Основні риси та ознаки інформаційного суспільства. Соціальні межі інформаційного суспільства. Соціологічна концепція постіндустріального суспільства. Інформатизація соціальної сфери: поняття та основні види.</p> <p>Наукове пізнання. Інформаційне суспільство. Віртуальний простір та віртуальна реальність. Інформаційна культура та етикет. Інформаційна безпека. Розвиток інформаційного суспільства в Україні.</p> <p>Проблеми правового регулювання взаємин в умовах</p>	2

	інформаційного суспільства	
4	<p><i>Тема 4. Комунікативна філософія</i></p> <p>Підвалини комунікативної практики, мовленнєва взаємодія людей. Дискурс (роздуми) як логічне, розсудкове, опосередковане пізнання. Комунікативна раціональність.</p> <p>Завдання дискурсивної етики в техногенному суспільстві. Віртуальний науковий етикет.</p> <p>Екологічна криза як виклик дискурсивній етиці.</p> <p>Соціально-філософські передумови теорії комунікативної дії. Комунікативна філософія як методологічна основа розробки комунікативних технологій у професійній діяльності.</p>	2
5	<p><i>Тема 5. Проблеми формування та функціонування мови науки</i></p> <p>Проблема буття в філософії та лінгвістиці. Буттєвий статус мови. Мовна практика та її філософська рефлексія. Мовна гра, мовні психологічні конструкції наукової картини світу.</p> <p>Діалектичний вимір зв'язку мови та мовлення. «Міграція» термінів як соціокультурний феномен.</p> <p>Комунікативна зрілість та мова науки. Полісемантичність наукових термінів. Герменевтичний метод в науковому пізнанні.</p>	2
6	<p><i>Тема 6. Основні характеристики методу та методології науки</i></p> <p>Поняття та основні напрями методології наукового пізнання. Функції методології в науці. Класифікація методів наукового пізнання. Прийоми у науковому дослідженні. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього.</p> <p>Емпіричний і теоретичний рівні пізнання. Форми наукового пізнання. Методи емпіричного пізнання. Методи теоретичного пізнання. Парадигма, як правила і стандарти наукової практики. Формування світогляду вченого засобами філософського рівня методології.</p>	2
7	<p><i>Тема 7. Методологічні проблеми сучасного природничого та соціального пізнання</i></p> <p>Методологічні відмінності між гуманітарними та природничими науками.</p> <p>Евристичні межі наявних пізнавальних засобів (методу, принципу, ідеї, поняття, теорії, експерименту, методології тощо). Категоріальні системи природничого, технічного, соціального знання.</p> <p>Теоретичне моделювання процесів природи, суспільства, мислення. Критерії науковості технічного, природничого й соціального знання.</p> <p>Соціальне пізнання і логіка суспільного прогресу. Системний стиль мислення в соціальному пізнанні та</p>	2

	управлінні.	
8	<p><i>Тема 8. Логічні засади наукового пізнання. Форми чуттєвого і раціонального пізнання</i></p> <p>Логіні основи поняттєвого мислення. Емпіричний рівень пізнання. Специфіка науково-пізнавального процесу.</p> <p>Логіні основи теоретичного та емпіричного пізнання. Логіка дискурсу. Головні закони аргументації та доведення. Логіка діяльності.</p> <p>Провідні логіко-методологічні проекти у філософії ХХ ст. Логіка та інтерпретація в соціально-гуманітарних науках. Алгоритм науково-дослідного процесу.</p>	2
9	<p><i>Тема 9. Філософія наук та інновацій</i></p> <p>Інновація як цивілізаційний вимір і цінність науки. Традиційні, нетрадиційні та інноваційні підходи в науковому пізнанні. Творчість як необхідна передумова інноваційної діяльності. Логіка інноваційного мислення й пізнання. Інноваційний зміст методів наукової синергетики та «мозкового штурму». Когнітивні технології розробки інновацій та їх креативний синтез в нововведення.</p> <p>Самореалізація молодих науковців та інноваційні моделі їх успішного професійного самоствердження.</p>	2
	Всього за 1 семестр	18
Застосований модуль II. Філософські проблеми філософії науки		
10	<p><i>Тема 10. Соціально-культурні виміри філософських проблем наукового пізнання</i></p> <p>Культурологічні характеристики науки. Принципи співвідношення науки та культури. Типи культурно-цивілізаційного розвитку.</p> <p>Техногенна культура у взаємодії з науковим поступом суспільства.</p> <p>Соціальна практика масової культури. Основні тенденції сучасної масової культури. Індустрію інтелектуального й естетичного дозвілля</p> <p>Методологічно-футурологічні засади цивілізаційного пізнання культури.</p>	2

11	<p><i>Тема 11. Етика і відповідальність вченого в системі сучасної науки</i></p> <p>Взаємодія когнітивних і етичних компонент у науковій діяльності Морально-етичні проблеми сучасної науки. Інтерналістські імперативи наукової етики. Екстерналістські імперативи наукової етики. Свобода і відповідальність ученого.</p> <p>Деонтологія та етика науки як філософське вчення про моральну поведінку вченого-дослідника. Соціальна відповідальність вчених за наслідки своєї діяльності. Академічна доброчесність науковця. Етичний кодекс ученого науковця.</p> <p>Науково-технічний прогрес і етичні виклики сучасності</p>	2
12	<p><i>Тема 12. Класична, некласична, постнекласична наука: принципи і тенденції розвитку</i></p> <p>Наука як процес творчої, соціокультурної діяльності. Критерії класифікації наук і наукових досліджень: критерій об'єкта і предмета дослідження (механіка, фізика, хімія, біологія, фізіологія, географія тощо, а також науки, що утворилися внаслідок їх синтезу - біофізика, біохімія, фізична хімія та ін.); критерій сфери дослідження (природничі, суспільні і технічні); критерій способу і методів одержання нового знання (теоретичні й емпіричні науки); критерій зв'язків із предметною діяльністю (теоретичні і практичні науки).</p> <p>Провідні принципи класичної науки. Провідні принципи некласичної науки. Провідні принципи постнекласичної науки.</p>	2
13	<p><i>Тема 13. Саєнтична інтерпретація взаємин філософії і науки в течіях і напрямках некласичного періоду</i></p> <p>Раціоналізм та його ключові важелі. Перший позитивізм. Методологія феноменального узагальнення. Філософія як система однорідної науки. Логічний позитивізм. Поняття наукового факту та теоретичних наукових конструкцій. Принцип верифікації. Практична і логічна істина. Актуальна і логічна верифікація. Конвенціоналізм наукових істин. Лінгвістична філософія. Формально-логічний аналіз повсякденної мови.</p> <p>Критичний раціоналізм. Критика методології об'єктивізму. Концепція парадигмального розвитку науки. Розвиток науки як зміна науково-дослідницьких програм. Принцип фальсифікації</p> <p>Поняття наукового факту та теоретичних наукових конструкцій. Ідеї критичного раціоналізму. Здобутки прагматизму. Підприємництво, дія, успіх – засоби осмислення дійсності. Синергетичні наукові підходи.</p>	2

14	<p><i>Тема 14. Антисаєнктична позиція в течіях і напрямках некласичного періоду</i></p> <p>Ірраціональне осягнення науки. Ідеї філософії життя. Предмет і завдання філософії екзистенціалізму.</p> <p>Філософія і наука з позиції класичного та новітнього психоаналізу.</p> <p>Роль науки у процесах соціальної інтеграції. Основні моделі гуманізації наукового пізнання.</p>	2
15	<p><i>Тема 15. Філософські концепції соціальних процесів: раціоналістична традиція</i></p> <p>Світоглядні парадигми та аналіз історії. Натуралістичні різновиди тлумачення суспільних процесів. Географічний детермінізм, фізикалізм. Органічна школа в соціології. Расово-антропологічна школа.</p> <p>Позитивістська інтерпретація суспільства та його еволюції. неокантіанський підхід до розвитку суспільства. Соціальне життя з позиції структурного функціоналізму.</p>	2
16	<p><i>Тема 16. Філософські концепції соціальних процесів: ірраціоналістична традиція</i></p> <p>Роль науки в соціальній філософії: ірраціоналістичний підхід. Соціальна концепція Ф. Ніцше. Теорія циклічного розвитку культур О. Шпенглера. Екзистенціальна філософія про смисл і призначення історії. Осьова доба. Філософська соціологія Х. Ортеги-і-Гасета. Бунт мас як зрада власного призначення. «Історичний традиціоналізм» Д. Донцова. Аналіз суспільства під кутом зору взаємин еліти і маси. Візуальна зумовленість сутності людини. Небезпеки вестерналізації культури, інструменталізму взаємин, маніпуляційного мислення.</p>	2
17	<p><i>Тема 17. Культуро-аксіологічна проблематика в новітній філософії</i></p> <p>Цінності як вияв життя культури. Ціннісне бачення культури. К.Юнг, О.Шпенглер про циклічність у розвитку культур. Масова культура. Вартості маси та еліти і культурний поступ суспільства.</p> <p>Символіка культури. Традиції та новації в культурі. Культура як символічний вираз людського буття.</p> <p>Натуралістичний підхід до культури. Інструментальне тлумачення культури.</p> <p>Поняття цивілізації. Культура і цивілізація. Сенси цивілізаційного поступу. Індустріальна цивілізація. Футурологічні соціальні концепції. Перспективи людської історії. Інформаційна цивілізація.</p>	2

18	<p><i>Тема 18. Роль практики у пізнанні. Види практики</i> Практика як рушійна сила пізнавального процесу. Структура практики (потреба, мета, мотив, доцільна діяльність у вигляді її окремих актів, предмет, до якого спрямована діяльність, засоби, за допомогою яких досягається мета, результат діяльності).</p> <p>Суспільно-історична практика людей. Види практичної діяльності. Матеріально-виробнича діяльність людей. Соціальна діяльність, відносини між класами, націями, державами, діяльність держави, політичних партій, рухів, діяльність в галузі науки, мистецтва тощо. Науково-пізнавальна діяльність.</p> <p>Проблема взаємодії суб'єкта і об'єкта. Гносеологічні функції практики. Практика як: основа наукового пізнання; вихідний пункт пізнавального процесу; рушійна сила розвитку пізнання; критерій його істинності; кінцева мета.</p>	2
19	<p><i>Тема 19. Науково-технічна революція та особливості сучасної науки</i></p> <p>Техніка та специфіка науково-технічного знання. Сутність науково-технічної революції, її унікальність в історії людства та часові межі. Основні напрями НТР, їх зв'язок з характером економіки суспільства. НТР і природа людини. Основні тенденції розвитку науки на зламі ХХ-ХХІ ст.</p> <p>Екологізація науки. Формування загального наукознавства як результат самопізнання сучасної науки. Наукознавство і філософія науки. Екологізація суспільства.</p>	2
20	<p><i>Тема 20. Глобальні проблеми людства та екологічна філософія</i></p> <p>Суть і зміст глобальних проблем. Проблема людини як фокус усіх глобальних проблем. Глобалізація і глобалістика. Роль Римського клубу у дослідженні глобальних проблем.</p> <p>Сучасна екологічна криза та об'єктивний зміст екологічного імперативу. Необхідність екологізації світогляду людей і всієї соціальної практики. Формування соціальної екології, екологічної економіки, екологічного права, екологічної психології.</p> <p>Формування екологічної філософії та її особливості. Екологічна філософія як методологічна основа оптимальної лісогосподарської практики людства.</p>	1,5

21	<p><i>Тема 21. Концепція сталого розвитку та її ноосферна стратегія</i></p> <p>Концепція сталого розвитку та фактори її аргументації: екологічні, ресурсно-економічні, демографічні, соціологічні, філософські. Україна на шляху до сталого розвитку.</p> <p>Вчення В. Вернадського про ноосферу і сьогодення. Ноосферна стратегія сталого розвитку та роль науки в її реалізації.</p> <p>Екологізація культури в системі чинників ноосферогенезу.</p> <p>Зародження ідеї Екологічної Конституції Землі (ЕКЗ), її перетворення в наукову та суспільно-політичну концепцію.</p> <p>Методологічні засади ЕКЗ, пропозиції щодо її структури та інформаційної бази. Проблеми та перешкоди на шляху до ЕКЗ.</p> <p>Стратегія сталого розвитку як модель виходу з екологічної кризи у XXI ст.</p>	1,5
	Всього за 2 семестр	23
	Разом за 1 і 2 семестр	41

Семінарські заняття

41 год.

№ з/п	Теми семінарських занять та основні питання	к-ть год.
Змістовний модуль I.		
1	<p><i>Тема 1. Проблеми пізнання та істинності наукового знання в техногенній цивілізації</i></p> <p>Гносеологічний оптимізм, скептицизм, агностицизм. Кореспондентна істина. Гносеологічний релятивізм прагматизму. Інструменталістська істина. Аналітична та феноменологічна інтерпретація наукового знання</p>	2
2	<p><i>Тема 2. Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу</i></p> <p>Наука як форма знання та епістемологічний дискурс Нормативно-орієнтовані різновиди дискурсів Дескриптивно-орієнтовані наукові дискурси Особливості теорій сучасної нелінійної науки та їх епістемологічних засад Наука як форма знання та епістемологічний дискурс..</p>	2
3	<p><i>Тема 3. Наукове пізнання в інформаційному суспільстві</i></p> <p>Основні характеристики інформаційного суспільства Наукове пізнання. Інформаційне суспільство.</p>	2

	<p>Віртуальний простір та віртуальна реальність. Інформаційна культура Інформаційна безпека Розвиток інформаційного суспільства в Україні</p>	
4	<p><i>Тема 4. Комунікативна філософія</i> Зміст і завдання комунікативної практичної філософії. Завдання дискурсивної етики в техногенному суспільстві. Соціально-філософські передумови теорії комунікативної дії Свобода і відповідальність в комунікативному дискурсі. Екологічна криза як виклик дискурсивній етиці.</p>	2
5	<p><i>Тема 5. Проблеми формування та функціонування мови науки</i> Онтологічні виміри лінгвістичної культури. Мовна практика та її філософська рефлексія. Мисленнева і мовна діяльність у людини у культуро-історичному процесі. Міграція наукової термінології у науковому дискурсі.</p>	2
6	<p><i>Тема 6. Основні характеристики методу та методології науки</i> Поняття методу та стилю. Поняття та основні напрями методології наукового пізнання. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього Емпіричний і теоретичний рівні пізнання Форми наукового пізнання Методи емпіричного пізнання Методи теоретичного пізнання</p>	2
7	<p><i>Тема 7. Методологічні проблеми сучасного природничого та соціального пізнання</i> Евристичні межі наявних пізнавальних засобів (методу, принципу, ідеї, поняття, теорії, експерименту, методології тощо). Категоріальні системи природничого, технічного, соціального знання. Теоретичне моделювання процесів природи, суспільства, мислення. Критерії науковості технічного, природничого й соціального знання.</p>	2
8	<p><i>Тема 8. Логічні засади наукового пізнання. Форми чуттєвого і раціонального пізнання</i> Логічні рівні поняттєвого мислення та наукового пізнання. Емпіричний рівень пізнання. Логічні основи теоретичного та емпіричного пізнання. Головні закони аргументації та доведення. Провідні логіко-методологічні проекти у філософії ХХ ст. Алгоритм науково-дослідного процесу.</p>	2

9	<p><i>Тема 9. Філософія наук та інновацій</i></p> <p>Інноваційна сфера як системний об'єкт філософського дослідження.</p> <p>Види інновацій. Проблема класифікації інновацій.</p> <p>Творчість як необхідна передумова інноваційної діяльності.</p> <p>Методологія інновацій: філософські основи.</p> <p>Менеджмент інновацій в глобалізованому суспільстві.</p>	2
Всього за 1 семестр		18
Застосований модуль II. Філософські проблеми філософії науки		
10	<p><i>Тема 10. Соціально-культурні виміри філософських проблем наукового пізнання</i></p> <p>Наука як феномен культури.</p> <p>Типи культурно-цивілізаційного розвитку.</p> <p>Техногенна культура у взаємодії з науковим поступом суспільства.</p> <p>Соціальна практика масової культури.</p> <p>Футурологічні ідеї аксіологічного способу пізнання дійсності.</p>	2
11	<p><i>Тема 11. Етика і відповідальність вченого в системі сучасної науки</i></p> <p>Взаємодія когнітивних і етичних компонент у науковій діяльності</p> <p>Морально-етичні проблеми сучасної науки</p> <p>Інтерналістські імперативи наукової етики</p> <p>Екстерналістські імперативи наукової етики</p> <p>Пагвоський рух про соціальну відповідальність вчених</p>	2
12	<p><i>Тема 12. Класична, некласична, постнекласична наука: принципи і тенденції розвитку</i></p> <p>Наука як соціальний феномен.</p> <p>Загальна класифікація наук.</p> <p>Провідні принципи класичної науки</p> <p>Базові моделі некласичної науки</p> <p>Особливості та проблематика постнекласичної філософії</p>	2
13	<p><i>Тема 13. Саєнтична інтерпретація взаємин філософії і науки в течіях і напрямках некласичного періоду</i></p> <p>Раціоналізм та його ключові важелі.</p> <p>Перший позитивізм.</p> <p>Логічний позитивізм.</p> <p>Лінгвістична філософія. Формально-логічний аналіз повсякденної мови.</p> <p>Критичний раціоналізм.</p> <p>Синергетичні наукові підходи.</p>	2

14	<p><i>Тема 14. Антисаєнтична позиція в течіях і напрямках некласичного періоду</i></p> <p>Ірраціональне осягнення науки. Ідеї філософії життя. Предмет і завдання філософії екзистенціалізму. Філософія і наука з позиції класичного та новітнього психоаналізу. Роль науки у процесах соціальної інтеграції. Основні моделі гуманізації наукового пізнання.</p>	2
15	<p><i>Тема 15. Філософські концепції соціальних процесів: раціоналістична традиція</i></p> <p>Світоглядні парадигми та аналіз історії. Позитивістська інтерпретація суспільства та його еволюції. Неокантіанський підхід до розвитку суспільства. Соціальне життя з позиції структурного функціоналізму.</p>	2
16	<p><i>Тема 16. Філософські концепції соціальних процесів: ірраціоналістична традиція</i></p> <p>Роль науки в соціальній філософії: ірраціоналістичний підхід Соціальна концепція Ф. Ніцше Теорія циклічного розвитку культур О. Шпенглера. Екзистенціальна філософія про смисл і призначення історії. «Історичний традиціоналізм» Д. Донцова</p>	2
17	<p><i>Тема 17. Культуро-аксіологічна проблематика в новітній філософії</i></p> <p>Цінності як вияв життя культури. Масова культура. Вартості маси та еліти і культурний поступ суспільства. Традиції та новації в культурі. Культура як символічний вираз людського буття. Натуралістичний підхід до культури. Інструментальне тлумачення культури. Смисли цивілізаційного поступу.</p>	2
18	<p><i>Тема 18. Роль практики у пізнанні. Види практики</i></p> <p>Практика як критерій істини. Істина та омана. Структура практики та види практичної діяльності. Гносеологічні функції практики.</p>	2
19	<p><i>Тема 19. Науково-технічна революція та особливості сучасної науки</i></p> <p>Техніка та специфіка науково-технічного знання. Основні напрями НТР, їх зв'язок з характером економіки суспільства. Основні тенденції розвитку науки на зламі ХХ-ХХІ ст. Наукознавство і філософія науки. Екологізація суспільства.</p>	2

20	<p><i>Тема 20. Глобальні проблеми людства та екологічна філософія</i></p> <p>Суспільство і природа як метасистеми. Глобалізм як тенденція світового розвитку. Поняття глокалізму. Роль Римського клубу у дослідженні глобальних проблем. Екологізації світогляду людини та соціальної практики.</p>	2
21	<p><i>Тема 21. Концепція сталого розвитку та її ноосферна стратегія</i></p> <p>Концепція сталого розвитку та фактори її аргументації. Ноосферна стратегія сталого розвитку та роль науки в її реалізації. Екологізація культури в системі чинників ноосферогенезу. Зародження ідеї Екологічної Конституції Землі (ЕКЗ), її перетворення в наукову та суспільно-політичну концепцію.</p>	1
	Всього за 2 семестр	23
	Разом за 1 і 2 семестр	41

Самостійна робота

1998 год.

Опрацювати питання. Скласти тезовий конспект основних ідей. Підібрати та проаналізувати наукові статті по відповідному питанню. Окреслити актуальність питання для побудови наукової картини світу.

№ з/п	Теми занять і питання для самостійного опрацювання	к-ть год.
1	Місце філософії в сучасному соціокультурному просторі.	4,5
2	«Онтологічний поворот» в філософії ХХ століття (Е. Гусерль, М. Гайдегер).	4,5
3	«Антропологічний поворот» філософії ХХст. (філософська антропологія, екзистенціалізм, неофрейдизм).	4,5
4	«Лінгвістичний поворот» у філософії ХХ століття. (Б. Рассел, Л. Вітгенштайн, Дж. Остін).	4,5
5	«Комунікативний поворот в філософії ХХ століття (К. Апель, Ю. Габермас).	4,5
6	Особливості позиції постмодернізму в розумінні світу, людини і завдань філософії (Ж. Деріда, Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Дельоз).	4,5
7	Індуктивний метод і поняття позитивних наук. (О. Конт, Г. Спенсер, Дж. Міль).	4,5
8	Емпіризм і психологізм другої хвилі позитивізму (Е. Мах, Р. Авенаріус).	4,5
9	Поняття дедуктивного методу. Р. Декарт про метод наукового	4,5

	пізнання (за книгою «Міркування про метод», розділ «Основні правила методу»).	
10	Е. Гусерль про започаткування фізичного методу Г.Галілеєм (за працею «Криза європейських наук»).	4,8
11	Логічне прояснення думок як завдання філософії, поняття логічного атомізму (за книгою Л.Вітгейнштейна «Логіко-філософський трактат»).	4,8
12	Логічний емпіризм «Віденського кола», принцип верифікації і редукції.	4,8
13	Критичний раціоналізм К. Поппера. Фалібілізм. Принцип фальсифікації.	4,8
14	Концепція наукових революцій (Т. Кун) та її критика	4,8
15	Методологія науково-дослідницьких програм І.Лакатоса. Раціональна реконструкція історії науки.	4,8
16	«Методологічний анархізм» П.Фойерабенда: принцип проліферації теорій та теза про їх несумірність.	4,8
17	Критична оцінка пізнавальних цінностей в модель наукової раціональності Л.Лаудана.	4,8
18	Концепція наукового реалізму Х.Патнема.	4,8
19	М. Гайдегер про науку як сутнісне явище Нового часу (за працею «Час картини світу»).	4,8
20	Філософські засади наукових картин світу: системність, цілісність, складність як способи розуміння єдності багатоманітності в світі, причиновість і детермінізм; простір і час.	4,8
21	Етика науки: предмет та проблематика.	4,7
	Всього за 2 семестр	57,5
	Разом за 1 і 2 семестр	98

Контрольні питання з «Філософії науки»

Проаналізувати питання, визначити ключові поняття і дати їх визначення, підібрати наукові статті по відповідній темі й зробити короткі висновки, окреслити зв'язок теми зі спеціальністю, яку здобуває аспірант.

№ білета	Контрольні питання
1	Філософія і наука: співвідношення та зв'язок.
2	Прояви науки в житті сучасного суспільства.
3	Методологія науки: зміст поняття та роль.
4	Зміни в понятті методології науки в ХХ ст.
5	Рівні сучасної методології науки.
6	Співвідношення методу, методології та методики.
7	Наука і техніка: історія і сучасність.

8	Техніка і технологія: зв'язки та особливості.
9	Сучасна наукова картина світу та роль різних галузей знання в її формуванні.
10	Наука та особистість вченого: минуле й сьогодення.
11	Вплив людської особистості на розвиток науки.
12	Філософія науки і наукознавство: співвідношення та зв'язки.
13	Мова науки та увага до неї у філософії науки.
14	Роль категорій у науковому пізнанні світу.
15	Математизація науки та її історична роль.
16	Наукова школа та її значення у розвитку науки.
17	Інформаційно-комунікаційні аспекти наукової школи.
18	Інформатизація сучасної науки як важлива тенденція її прогресу.
19	Роль науки у розв'язанні глобальних проблем сучасності.
20	Наука і концепція сталого розвитку.
21	Роль науки у формуванні Екологічної Конституції Землі.
22	Ліс як об'єкт філософського та наукового осмислення.
23	Емпіричне пізнання у розвитку сучасної науки.
24	Науковий факт та проблема його осмислення.
25	Теоретичний рівень пізнання у сучасній науці.
26	Науковий експеримент: історія та сучасність.
27	Моделювання та його роль в добу науково-технічної революції.
28	Стиль наукового мислення і характер новітніх парадигм.
29	Наука і мораль як взаємопов'язані форми суспільної свідомості.
30	Соціально-економічні та організаційні аспекти функціонування науки.
31	Екологізація науки та її роль в прогресі людства.
32	Наука й освіта в історії суспільства.
33	Внутрішня логіка екологізації освіти в наш час.
34	Наукове співтовариство та його вплив на розвиток науки.
35	Науково-технічна революція як фактор перетворення життя суспільства.
36	Евристичний характер праці в науці.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Проведення лекційних занять: лекція на випередження з подальшими елементами дискусії проблемних питань, лекція-презентація.

Проведення семінарських занять: самостійна робота з літературою, в інформаційних мережах, підготовка і презентація творчих та наукових робіт, дискусія по проблематиці визначеної теми.

Виконання індивідуально-дослідної роботи у формі наукової тематичної доповіді.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання відбувається за накопичувальною системою балів. Враховуються бали набрані під час усних відповідей, доповнень, додаткових самостійних письмових робіт, модульних та письмових робіт під час занять і підсумкового контролю. У першому семестрі студенти складають залік, а у другому – іспит.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмових роботах здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список основної літератури

1. Дротянко Л.Г. Філософія наукового пізнання.: підручник. Київ: «НАУДрук», 2010. 224 с.
2. Кравчук Л. В. Філософія і методологія науки: посібник. Тернопіль: ТНМУ: Укрмедкнига, 2019. 271 с.
3. Філософія науки: підручник / за ред. І. С. Добронравової. Київ: Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2018. 255 с.
4. Філософія освіти і науки: навч. посіб. / відп. ред.: І. С. Алексейчук, Л. І. Мозговий; Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. Слов'янськ: Вид-во Маторіна Б. І., 2019. 365 с.

5. Філософські проблеми сучасно наукового пізнання / Я.В. Тарароев; О.О. Дольська; Т.М. Дишкант та ін. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2023. 350 с.
6. Ханстантинов В. О. Філософія науки: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 188 с.
7. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: підруч. для аспірантів усіх спец. Харків: ХНУРЕ, 2017. 177 с.
8. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2018. 255 с.

Список додаткової літератури

1. Батлер Боудон Т. 50 видатних творів. Філософія / Пер. з англ. Н. Лавської. Київ, 2019.
2. Дротянко Л.Г., Ороховська Л.А., Ягодзінський С.М. Філософія наук і інновацій: практикум. Київ: НАУ, 2019. 60 с.
3. Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу. URL: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/PhN/7-ch.htm>
4. Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
5. Логвиненко В. М., Фльорко М. Я. Філософія: Навчально-методичний посібник для ад'юнктів, аспірантів та здобувачів. Львів, 2012. 228 с.
6. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 184 с.
7. Ратніков, В. С. Етика та раціональність у науковому дослідженні : Навчальний посібник / В. С. Ратніков, А. І. Теклюк. Вінниця : ВНТУ, 2022 143 с.
8. Семенюк Е. П., Мельник В. П. Філософія сучасної науки і техніки: Підручник. Вид. 3-тє, випр. та доповн. Львів, 2017. 364 с.
9. Сіверс В. А. Філософія науки: навч. посіб. Київ: Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, 2017. 147 с.

Інформаційні інтернет-ресурси

1. Електронна бібліотека, яка вміщує архів праць класиків філософської думки. – Режим доступу: http://abuss.narod.ru/Biblio/philo_zip.htm
2. Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу: www.nplu.kiev.ua
3. Електронна бібліотека філософського факультету КНУ імені Тараса Шевченка. – Режим доступу: <http://www.phildep.univ.kiev.ua/library/>
4. Філософська енциклопедія Стенфордського університету. – Режим доступу: <http://plato.stanford.edu>